

LB. L1

HET LIED VAN DE KLOK.

VAN

FRIEDRICH VON SCHILLER,

IN MUZIEK GEBRACHT

DOOR

ANDREAS ROMBERG.

DE OORSPRONKELIJKE TEKST

BENEVENS

EENE METRISCHE NAVOLGING

DOOR

J. P. HEIJ E.

VIERDE DRUK.

TE AMSTERDAM, BIJ

J. H. & G. VAN HETEREN.

1880.

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

3042 413 3

30

200

1/1

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

Het zal overbodig zijn den aard en het doel dezer uitgave in het breede uiteen te zetten. Naar ik mij vleije is zulks ten genoegen geschied in het woord, dat aan de vroegere vertolkingen voorafging. Dit echter acht ik mij verplicht te bekennen, dat ik nimmer met grooter moeilijkheden heb te worstelen gehad, dat bij deze overbrenging van SCHILLERS onovertreffelijk *Lied van de Klok* — cene der innigste versmeltingen van lyrische en didactische Poëzij, die de nieuwere Letterkunde bezit. De rijkdom van denkbeelden, de bewegelijke vorm, de sierlijke onachtzaamheid en de onregelmatige, vaak met ons taaleigen strijdende, rhythmiek — dit alles gevoegd bij de noodzakelijkheid om, tot in de kleine vlekken en leemten van het oorspronkelijke, *mij streng metrisch* aan de muziek en aan iedere afbreking en herhaling van lettergreep, woord en zinsnede aan te sluiten — dit alles maakte inderdaad de taak soms bijna onuitvoerlijk.

Ik had dan ook buiten twijfel die taak opgegeven, zoo er eene vertaling van SCHILLERS *Lied* had bestaan, meer of minder geschikt om bij de muziek geraadpleegd te worden door die hoorders, welke de oorspronkelijke taal niet machtig zijn.

Doch ik kende slechts twee vertalingen. De eene van den Heer v. d. WILLIGEN, in 1814 uitgegeven, hoewel vrij getrouwen Duitschen Tekst volgende en in sommige opzichten niet zonder verdiensten, is echter vaak gedwongen en plat. De andere, van v. LENNEP in den Muzen-Almanak voor 1831, is daarentegen al te bandeloos. Hoe plooibaar v. LENNEP over het geheel zij, hoe gemakkelijk hij de ideeën van anderen in zich opneme, hier is hij, in den vorm alvast, zoo ver van het oorspronkelijke afgeweken, en heeft hij zich, vooral *metrisch*, zoo groote vrijheden veroorloofd, dat het gedicht bij ROMBERG's Muziek niet meer als leidraad kon dienen.

Heb ik dus niet in de voetstappen mijner voorgangeren kunnen treden, ik heb daarom toch niet verzuimd waar het mogelijk was, op hunne schouderen te gaan staan. Liever dan met geweld eene andere baan te breken, heb ik, waar zij mij toezochten den besten gevonden te hebben, naar ik hoop bescheiden, gebruik gemaakt van den weg, dien zij ingeslagen hadden.

Mocht, niettegenstaande al de tekortkomingen, mijn arbeid iets bijdragen tot ontwikkeling van kunstzin en verhooging van kunstgenot! Hoe moeilijk de taak was, ik zou er mij nog wel zwaardere getroosten, zoo ik daardoor de liefelijke bloemen der kunst kon doen wortelen in den dorren bodem van hetgeen men bij ons het *gezellige leven* noemt.

Das Lied von der Glocke.

GEDICHT VON
FRIEDRICH VON SCHILLER,

IN MUSIK GESETZT VON
ANDREAS ROMBERG.

Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango.

Meister.

Fest gemauert in der Erden
Steht die Form, aus Lehm gebrannt.
Heute muss die Glocke werden!
Frisch, Gesellen, seid zur Hand!
Von der Stirne heiss
Rinnen muss der Schweiss,
Soll das Werk den Meister loben;
Doch der Segen kommt von oben!

Chor.

Zum Werke, das wir ernst bereiten,
Geziemt sich wohl ein ernstes Wort;
Wenn gute Reden sie begleiten,
Dann fliesst die Arbeit munter fort.
So lasst uns denn mit Fleiss betrachten,
Was durch die schwache Kraft entspringt;
Den schlechten Mann muss man verachten,
Der nie bedacht, was er vollbringt.
Das ist's ja, was den Menschen zieret,
Und dazu ward ihm der Verstand,

Het Lied van de Klok.

GEDICHT VAN
FRIEDRICH VON SCHILLER,
IN MUZIEK GEBRACHT DOOR
ANDREAS ROMBERG.

Levenden roepend, dooden betreurend, bliksems scheurend.

De Meester.

Als een muur in de aard' besloten,
Staat de vorm uit leem gebrand ;
Heden wordt de klok gegoten,
Mannen ! flink nu bij de hand !
Zonder tapplend zweet
Komt geen werk gereed,
Dat des Meesters naam zal loven....
Maar de zegen komt van boven.

Koor.

Bij de' arbeid, ernstig aangevangen,
Betaamt een wijs en ernstig woord ;
Bij goede taal en vrome zegen,
Gaat blijde en ras die arbeid voort.
Bedachtzaam nopen ze ons te weten,
Wat groots de zwakke kracht volvoert ;
Hij is geen wakker man te heeten,
Die zonder geest de handen roert.
Neen, 't edelst sieraad ons gegeven,
De kostbre gave van 't verstand,

Das er im innern Herzen spüret,
Was er erschafft mit seiner Hand.

M e i s t e r.

Nehmet Holz vom Fichtenstamme,
Doch recht trocken lasst es sein,
Dass die eingepresste Flamme
Schlage zu dem Schwalch hinein!

Kocht des Kupfers Brei!
Schnell das Zinn herbei,
Dass die zähe Glockenspeise,
Fliesse nach der rechten Weise!

C h o r.

Was in des Dammes tiefer Grube
Die Hand mit Feuers-Hülfe baut,
Hoch auf des Thurmes Glockenstube,
Da wird es von uns zeugen laut.
Noch dauern wird's in späten Tagen
Und rühren vieler Menschen Ohr,
Und wird mit dem Betrübten klagen,
Und stimmen zu der Andacht Chor.
Was unten tief dem Erdensohne
Das wechselnde Verhängniss bringt,
Das schlägt an die metallne Krone,
Die es erbaulich weiter klingt.

M e i s t e r.

Weisse Blasen seh' ich springen:
Wohl! die Massen sind im Fluss.
Lasst's mit Aschensalz durchdringen,
Das befördert schnell den Guss.
Auch vom Schaume rein
Muss die Mischung sein,
Dass vom reinlichen Metalle
Rein und voll die Stimme schalle.

Is, dat we in 't harte voelen leven,
 Al wat wij wrochten met de hand.

De Meester.

Neemt nu hout van dennenstammen,
 Mits het harsig zij en droog.
 Zie! de saamgeperste vlammen
 Dringen door des ovens boog.
 Werpt het blanke tin
 't Smeltend koper in,
 Of de taaie klokken-spijze
 Vloeien mochte op rechte wijze!

Koor.

Wat is des aardrijks diepe voren
 Door kracht van vuur wordt voortgebracht,
 Zal op den hoogen klokkentoren
 Getuigen van des menschen macht;
 Daar zal de klok in spader dagen
 Nog galmen in der menschen oor;
 Daar zal zij met bedroefden klagen,
 En stemmen in der vromen koor!
 Haar klank de neveln doorgedrongen,
 Zal iedren juichtoon, iedren zucht
 Verkonden met metalen longen,
 En stichtlijk dragen door de lucht.

De Meester.

Witte bobbels zie ik springen,
 Heel het mengsel is in gloed;
 Laat de potasch het doordringen,
 Die het dunner vloeien doet;
 Houdt van schuim het vrij
 Tot het zuiver zij.
 Slechts zoo 't zuiver wordt geboren,
 Kan het reinen klank doen hooren.

Sopran.

Denn mit der Freude Feierklänge
 Begrüsst sie das geliebte Kind
 Auf seines Lebens erstem Gange,
 Den es in Schlafes-Arm beginnt;
 Ihm ruhen noch im Zeitenschoosse
 Die schwarzen und die heitern Loose.
 Der Mutterliebe zarte Sorgen
 Bewachen seinen goldnen Morgen —
 Die Jahre fliehen feilgeschwind.

Tenor.

Vom Mädchen reisst sich stolz der Knabe,
 Er stürmt in's Leben wild hinaus,
 Durchmisst die Welt am Wanderstabe,
 Fremd kehrt er heim in's Vaterhaus.
 Und herrlich in der Jugend Prangen,
 Wie ein Gebild aus Himmels-Höh'n,
 Mit züchtigen, verschämten Wangen
 Sieht er die Jungfrau vor sich stehn.
 Da fasst ein namenloses Sehnen
 Des Jünglings Herz, er irrt allein;
 Aus seinen Augen brechen Thränen,
 Er flieht der Brüder wilden Reih'n;
 Erröthend folgt er ihren Spuren,
 Und ist von ihrem Gruss beglückt,
 Das Schönste sucht er auf den Fluren,
 Womit er seine Liebe schmückt.

Soli und Chor.

O, zarte Sehnsucht, süßes Hoffen,
 Der ersten Liebe goldne Zeit,
 Das Auge sieht den Himmel offen,
 Es schwelgt das Herz in Seligkeit.
 O! dass sie ewig grünen bliebe
 Die schöne Zeit der jungen Liebe!

Sopraan.

Groet niet de klok met reine klanken
 Het dierbre, lang gewenschte kind,
 Dat, bij der oudren vurig danken,
 Zijn leven, half in slaap begint?
 Zoo rusten vreugde, rouw en lijden
 Voor 't wicht nog in den schoot der tijden,
 En moeders teedre, vrome zorgen
 Bewaken nog zijn' gouden morgen: —
 De jare: vlieden pijsnel heen.

Tenor.

Fier tracht de knaap der maagd te ontluchten,
 Hij wil in 't leven, heinde en veer,
 Hij dwaalt in oost- en westerluchten,
 En keert naar huis als vreemdling weer.
 En plotsling staat weer voor zijn oogen,
 Zacht blozend van verheelde vreugd,
 Gelijk een engel uit den hoogen,
 De jonkvrouw, speelnoot zijner jeugd.
 Dan dringt een naamloos zoet verlangen,
 Met teedre kracht zijn' boezem door.
 Een traan leekt langs de bruine wangen,
 Hij vliedt der wilde makkers spoor.
 Haar volgt hij na met maagdlijk blozen,
 Haar brengt hij schuchter hulde en groet,
 Haar plukt zijn hand de schoonste rozen
 En legt ze als schatting haar te voet.

Twee Stemmen met Koor.

o Teeder smachten, zalig hopen,
 o Gouden tijd der eerste min!
 Hoe sluit gij 'thart een hemel open,
 En giet het reinen wellust in:
 o, Mogten ze eeuwig blijven duren,
 Der eerste liefde lieflijke uren!

Meister.

Wie sich schon die Pfeifen bräunen,
 Dieses Stäbchen tauch' ich ein,
 Sehn wir's überglas't erscheinen,
 Wird's zum Gusse zeitig sein.

Jetzt Gesellen, frisch!

Prüft mir das Gemisch!

Ob das Spröde mit dem Weichen
 Sich vereint zum guten Zeichen.

Bass.

Denn wo das Strenge mit dem Zarten,
 Wo Starkes sich und Mildes paarten,
 Da gibt es einen guten Klang.
 Drum prüfe, wer sich ewig bindet,
 Ob sich das Herz zum Herzen findet;
 Der Wahn ist kurz, die Reu ist lang!
 Lieblich in der Bräute Locken
 Spielt der jungfräuliche Kranz,
 Wenn die hellen Kirchenglocken
 Laden zu des Festes Glanz.
 Ach! des Lebens schönste Feier
 Endigt auch des Lebens-Mai;
 Mit dem Gürtel, mit dem Schleier
 Reisst der schöne Wahn entzwei.

Tenor.

Die Leidenschaft flieht,
 Die Liebe muss bleiben;
 Die Blume verblüht,
 Die Frucht muss treiben;
 Der Mann muss hinaus
 In's feindliche Leben,
 Muss wirken und streben
 Und pflanzen und schaffen,
 Erlisten, erraffen,

Uit de pijpen, rood van 't gloeien,
 Brengt de staf 't verglaassel meê,
 Nu is al 't metaal aan 't vloeien,
 't Mengsel is tot gieten reê;
 Mannen, zie! of 't vocht
 Gansch zich mengen mocht',
 Of het zachte met het ruwe
 Zich in eendracht samenhuwe.

B a s.

Waarforsch en teeder zich vereenen,
 Het sterke 't zwakke kracht wil leenen,
 Daar geeft het een volmaakt akkoord.
 Beproof dan, wie u wilt verbinden,
 Gelijke ziel en zin te vinden. —
 De vreugd vergaat, de rouw duurt voort!
 Lieflijk toot een krans de lokken,
 Toot hij 't voorhoofd van de bruid,
 En het feestgelui der klokken
 Lokt de dartle speelnoots uit.
 Ach, het schoonste feest van 't leven,
 Is het eind' van 's levens Mei,
 Waar de sluier is geheven,
 Vlucht der droomen toover-rei.

T e n o r.

De hartstocht verdwijnt;
 Maar liefde blijft gloeien;
 Of 't bloemtje verkwijnt,
 De vrucht zal groeien;
 De man moet vol kracht
 Zich werpen in 't leven,
 Moet werken en streven,
 Moet planten en garen,
 Verwerven, bewaren,

Muss wetten und wagen,
 Das Glück zu erjagen.
 Da strömet herbei die unendliche Gabe,
 Es füllt sich der Speicher mit köstlicher Habe,
 Die Räume wachsen, es dehnt sich das Haus;
 Und drinnen waltet
 Die züchtige Hausfrau,
 Die Mutter der Kinder,
 Und herrschet weise
 Im häuslichen Kreise,
 Und lehret die Mädchen,
 Und wehret den Knaben,
 Und reget ohn' Ende
 Die fleissigen Hände,
 Und mehrt den Gewinn
 Mit ordnendem Sinn.
 Und füllet mit Schätzen die duftenden Laden.
 Und dreht um die schnurrende Spindel den Faden.
 Und sammelt im reinlich geglätteten Schrein,
 Die schimmernde Wolle, den schneeichten Lein.
 Und füget zum Guten den Glanz und den Schimmer,
 Und ruhet nimmer.

T e n o r i u n d B a s s i. (S o l i)

Und der Vater mit frohem Blick
 Von des Hauses weitschauendem Giebel
 Ueberzählet sein blühend Glück;
 Siehet der Pfosten ragende Bäume,
 Und die Scheunen gefüllte Räume,
 Und die Spiecher, vom Segen gebogen,
 Und des Kornes bewegte wogen,
 Rühmt sich mit stolzem Mund: —
 Fest, wie der Erde Grund,
 Gegen des Unglücks Macht,
 Steht mir des Hauses Pracht!

Moet durven en wagen,
Om heil te bejagen.

Dan vloeit naar hem heen iedre kostlijke gave,
Dan vult zich de woning met huisraad en have,
Het huis verbreedt zich in krachtigen bouw; —

Daarbinnen waakt dan
Eene eerbare huisvrouw,
De moeder der kindren!
En leidt met wijsheid
De jeugd en de grijsheid.
Zij leert er de meisjes,
Regeert er de knapen,
En rust niet van zorgen
Bij avond en morgen,
En samelt en wint
Voor ega en kind.

Zoo vult zij met schatten de geurige laden,
En vlecht om de snorrende spinklos de draden,
En stapelt haar zindlijke kasplanken vol
Met hagelwit linnen en glanzende wol;
En weet zoo aan 't nutte nog sieraad te geven
Haar gansche leven.

Enkele Mannen-stemmen.

En de vader ziet wijd en zijd
Van de statige tinne des gevels
Al de vruchten van noeste vlijt.
Ziet er den boomgaard liefelijk bloeien,
Ziet de schuren als overvloeien,
Balk en deel onder zegen bedolven,
Ziet van 't graan de goudgele golven,
Ziet het en roept in trots: —
„Vast, als een sterke rots,
„Steunt mij des huizes pracht
„Tegen des onheils macht!”

Soprani, Alti, Tenori, Bassi (Soli.)

Doch mit des Geschickes Mächten
Ist kein ew'ger Bund zu flechten,
Und das Unglück schreitet schnell.

Meister.

Wohl! nun kann der Guss beginnen;
Schön gezacket ist der Bruch,
Doch, bevor wir's lassen rinnen,
Betet einen frommen Spruch!
Stosst den Zapfen aus!
Gott bewahr' das Haus!
Rauchend in des Henkels Bogen
Schießt's mit feuerbraunen Wogen.

Chor.

Wohlthätig ist des Feuers Macht,
Wenn sie der Mensch bezähmt, bewacht,
Und was er bildet, was er schafft,
Das dankt er dieser Himmelskraft.
Doch furchtbar wird die Himmelskraft,
Wenn sie der Fessel sich entrafft,
Einhertritt auf der eignen Spur,
Die freie Tochter der Natur.
Wehe, wenn sie losgelassen,
Wachsend ohne Widerstand,
Durch die volkbelebten Gassen
Wälzt den ungeheuern Brand!
Denn die Elemente hassen
Das Gebild' der Menschenhand! —
Aus der Wolke
Quillt der Segen,
Strömt der Regen;
Aus der Wolke, ohne Wahl,
Zuckt der Strahl.
Hört ihr's wimmern hoch vom Thurm?

Enkele Mannen- en Vrouwen-Stemmen.

Maar hoe snel is plat getreden,
Onder 's noodlots ijzren schreden,
Wat voor eeuwig scheen gebouwd!

De Meester.

Mannen! 't vocht is rijp tot gieten,
't Heeft zich als kristal gezet,
Doch, al eer wij 't laten vlieten
Bidden we eerst een stil gebed;
Open dan 't fornuis! . . .
God bewaar' het huis;
Ziet, met gloeiend roode vlammen
Stroomt het gietsel in zijn dammen.

Koor.

o Vuur! weldadig is uw gloed,
Als u de mensch bedwingt en hoedt;
Al wat zijn hand heeft voortgebracht,
Dat dankt hij aan uw wondermacht.
Maar vreeslijk wordt die wondermacht,
Als gij, in onbedwongen kracht,
Uw boeien, door zijn geest gesmeed,
Met éénen ruk te breken weet.
Weê dan, als gij losgelaten,
Groeiend zonder tegenstand,
Door de dichtbevolkte straten
Tuimlend woelende in den brand,
Toont, hoe de elementen haten
't Maaksel van der menschen hand!
Uit de wolken
Druppelt zegen,
Stroomt de regen;
Uit de wolken werpt zijn schicht
't Bliksemlicht.
Hoort ge trillen door de lucht

Das ist Sturm!
 Roth, wie Blut,
 Ist der Himmel;
 Das ist nicht des Tages Glut!
 Welch Getümmel
 Strassen auf!
 Dampf wallt auf!
 Flackernd steigt die Feuersäule.
 Durch der Strasse lange Zeile
 Wächst es fort mit Wirdeseile;
 Kochend wie aus Ofens Rachen
 Glühn die Lüfte, Balken krachen,
 Pfosten stürzen, Fenster klirren,
 Kinder jammern, Mütter irren,
 Thiere winnern
 Unter Trümmern.
 Alles rennet, rettet, flüchtet,
 Taghell ist die Nacht gelichtet!
 Durch der Hände lange Kette
 Um die Wette
 Fliegt der Eimer; hoch im Bogen
 Spritzen Quellen Wasserwogen.
 Heulend kommt der Sturm geflogen,
 Die der Flamme brausend sucht.
 Prasselnd in die dürre Frucht
 Fällt sie, in des Speichers Räume,
 In der Sparren dürre Bäume.
 Und als wollte sie im Wehen
 Mit sich fort der Erde Wucht
 Reißen, in gewalt'ger Flucht,
 Wächst sie in des Himmels Höhen
 Riesengross!
 Hoffnungslos
 Weicht der Mensch der Götterstärke:
 Müssig sieht er seine Werke
 Und bewundernd untergehen.

't Stormgerucht ?
 Rood als bloed
 Is de hemel ;
 Dat is niet des uchtends gloed.
 Wat gewemel !
 Vuur en damp
 Zijn in kamp.
 Lekkend slingren zich de vlammen
 Langs der muren forsche dammen
 Altijd verder, altijd breeder. . . .
 Gierend door de hooge zalen
 Schiet de vuurstroom heen en weder.....
 Muur en daken storten neder,
 Kinders schreijen, moeders dwalen,
 Dieren kermen
 Om erbarmen.
 Ziet dat rennen, redden, vlieden, —
 Nacht wordt dag bij 't blakend zieden ;
 De emmers vliegen langs de wanden
 Door de handen
 Lange keten.... Naar den hoogen
 Spuit men forsche waterbogen.
 Hoor ! de orkaan komt aangevlogen,
 Krijschend zoekt hij 't dwarlend vuur,
 Dat de rijkgeladen schuur
 Binnenstormt, en vlamrende aren,
 Vuurge regen om doet waren.
 En — alsof het laatst der dagen
 Reeds gekomen was voor de Aard,
 Slaan de vlammen hemelwaart,
 En in reuzenarmen dragen
 Zij den Dood. —
 Stil en groot
 Wijkt de mensch voor kracht van Boven,
 Ziet, al wat hij wrocht zich rooven :
 En bewondert zonder klagen. —

Leergebrannt

Ist die Stätte,
 Wilder Stürme rauhes Bette.
 In den öden Fensterhöhlen
 Wohnt das Grauen,
 Und des Himmels Wolken schauen
 Hoch hinein.

B a s s.

Einen Blick
 Nach dem Grabe
 Seiner Habe
 Sendet noch der Mensch zurück —
 Greift fröhlich dann zum Wanderstabe;
 Was Feuers-Wuth ihm auch geraubt.

S o l i.

Ein süsser Trost ist ihm geblieben:

B a s s.

Er zählt die Häupter seiner Lieben
 Und sieh! ihm fehlt kein theures Haupt.

M e i s t e r.

In die Erd' ist's aufgenommen,
 Glücklich ist die Form gefüllt;
 Wird's auch schön zu Tage kommen,
 Dass es Fleiss und Kunst vergilt?

Wenn der Guss misslang?

Wenn die Form zersprang?

Ach! vielleicht, indem wir hoffen,
 Hat uns Unheil schon getroffen.

C h o r.

Dem dunkeln Schoos der heil'gen Erde
 Vertrauen wir der Hände That,
 Vertraut der Sämann seine Saat,
 Und hofft, dass sie entkeimen werde
 Zum Segen, nach des Himmels Rath.

Platgebrand,
 Zonder vormen,
 Is het puin een spel der stormen ;
 Uit der vensters zwarte bogen
 Staart de ontzetting,
 En de wolken in den hoogten
 Zijn hun dak.

B a s.

Schoon de plek,
 Heel het streven
 Van zijn leven,
 Onder smeulend puin bedekk',
 De man houdt moedig 't oog geheven ;
 Wat ook het vuur hem heeft ontroofd.

E n k e l e S t e m m e n.

De beste troost is hem verbleven :

B a s.

Van wie hem liefde was en leven
 Mist hij geen enkel dierbaar hoofd.

D e M e e s t e r.

Zie, het vocht is opgenomen,
 't Gietsel is betrouwd aan de aard ;
 't Werk, dat aan den dag zal komen,
 Zij die zorg en arbeid waard'!
 Zoo de felle gloed
 't Huisel barsten doet....

Ach ! terwijl wij hopen smeecken,
 Is misschien de vorm bezweken.

K o o r.

Den duistren schoot der heilige aarde
 Betrouwen wij der handen daad,
 Betrouwt de zaaijer 't kostbaar zaad,
 Of 't cogst mocht schenken rijk in waarde,
 Ten zegen, naar des Hemels raad.

Noch köstlicheren Samen bergen
Wir traurend in der Erde Schoos,
Und hoffen, das er aus den Särgen
Erbühen soll zu schönern Loos.

Von dem Dome,
Schwer und bang,
Tönt die Glocke
Grabgesang.
Ernst begleiten ihre Trauerschläge
Einen Wandrer auf dem letzten Wege.

S o p r a n.

Ach! die Gattinn ist's, die theure,
Ach! es ist die treue Mutter,
Die der schwarze Fürst der Schatten
Wegführt aus dem Arm des Gatten,
Aus der zarten Kinder-Schaar,
Die sie blühend ihm gebär,
Die sie an der treuen Brust
Wachsen sah mit Mutterlust —
Ach! des Hauses zarte Bande
Sind gelöst auf immerdar,
Denn sie wohnt im Schattenlande,
Die des Hauses Mutter war;
Denn es fehlt ihr treues Walten,
Ihre Sorge wacht nicht mehr,
An verwaister Stätte schalten
Wird die Fremde, liebeleer.

M e i s t e r.

Bis die Glocke sich verkühlet,
Lasst die strenge Arbeit ruhn.
Wie im Laub der Vogel spielt,
Mag sich jeder gütlich thun.
Winkt der Sterne Licht.
Ledig aller Pflicht

Nog eedler, kostbrer zaden geven
 Wij treurend aan der aarde schoot,
 En hopen, dat tot hooger leven
 Ze ontkiemen mogen uit den dood.

Droef en statig
 Van den Dom
 Daalt der uitvaart
 Klokgebrom.

Ernstig zegt het met zijn loffe slagen,
 Dat een pelgrim wordt ter rust gedragen.

S o p r a a n.

Ach, eene egade is 't, een dierbre!
 Ach, het is de trouwe Moeder,
 Wie der schimmen wreede koning
 Wegrukt uit haars ega's woning,
 Wegrukt van der kindren hart,
 Die ze eens had gebaard met smait;
 Die zij met haar eigen bloed
 Uit haar' boezem had gevoed.
 Ach! wat lieflijk en verheven
 't Minnend huisgezin vereent,
 Is verbroken met het leven
 Van de dierbre, nu beweend.
 Wat zij was voor maag en vrienden,
 Wat ze als Moeder was en Vrouw,
 o Het is niet weêr te vinden
 In gekochte, vreemde trouw.

D e M e e s t e r.

Mannen! laat de klok bekoelen; —
 Als het vrije vogelijn
 Mag, na 't werken en het woelen,
 Elk nu rustig, lustig zijn.
 Als de vesper klinkt,
 't Avondzonlicht blinkt,

Hört der Bursch die Vesper schlagen;
 Meister muss sich immer plagen.

S o p r a n.

Munter fördert seine Schritte
 Fern im wilden Forst der Wanderer
 Nach der lieben Heimathhütte.
 Blöckend ziehen heim die Schafe,
 Und der Rinder
 Breitgestirnte, glatte Scharen
 Kommen brüllend,
 Die gewohnten Ställe füllend.
 Schwer herein
 Schwankt der Wagen
 Kornbeladen;
 Bunt von Farben,
 Auf den Garben,
 Liegt der Kranz;
 Und das junge Volk der Schnitter
 Fliegt zum Tanz. —
 Markt und Strasse werden stiller;
 Um des Licht's gesell'ge Flamme
 Sammeln sich die Hausbewohner,
 Und das Stadtthor schliesst sich knarrend.
 Schwarz bedeckt
 Sich die Erde,
 Doch den sichern Bürger schrecket
 Nicht die Nacht,
 Die den Bösen grässlich wecket,
 Denn das Auge des Gesetzes wacht.

Tenor und Bass. (Soli.)

Heil'ge Ordnung, segenreiche
 Himmelstochter, die das Gleiche
 Frei und leicht und freudig bindet.
 Die der Städte Bau gegründet,

Mag de knecht den arbeid staken ;
Meester blijft voor allen waken.

S o p r a a n .

Vrolijk, met gewiekte schreden
Ziet ge naar de lage stulpen
Akkervolk en jagers treden.
Blatend keert de kudde schapen
En de runders,
Breed van kop en glad van schoften,
Trekken allen
Loeiend naar de frissche stallen. -
Zwaar belâan,
Vol met schoven
Is de wagen, —
'Tusschen 't koren
Half verloren
Hangt een krans;
En het jonge maaiersvolkje
Vliegt ten dans.
Markt en straten worden stiller ; —
Om het vriendlijk stralend lamplicht
Saamlen zich de huisgenooten,
En de stadspoort sluit zich knarsend.

In het duister

Hult zich de aarde.

't Zal den brave niet doen vreezen

Waar 't genaakt,

Maar den booze ontzettend wezen,

Want het scherpziend oog der wetten waakt.

T e n o r e n B a s .

Heilige Orde, zegenrijke
Hemeldochter ! die 't gelijke
Vrij en lieflijk houdt verbonden ;
Gij, die steden weet te gronden,

Die herein von den Gefilden
 Rief den ungesell'gen Wilden,
 Eintrat in der Menschen Hütten,
 Sie gewöhnt zu sanften Sitten,
 Und das theuerste der Bande
 Wob, den Trieb zum Vaterlande!

Chor.

Tausend fleiss'ge Hände regen,
 Helfen sich in munterm Bund,
 Und in feurigem Bewegen
 Werden alle Kräfte kund.
 Meister rührt sich und Geselle
 In der Freiheit heil'gem Schutz,
 Jeder freut sich seiner Stelle,
 Bietet dem Verächter Trutz.
 Arbeit ist des Bürgers Zierde,
 Segen ist der Mühe Preis;
 Ehrt den König seine Würde,
 Ehret uns der Hände Fleiss.

Soli.

Holder Friede,
 Süsse Eintracht,
 Weilet, weilet
 Freundlich über dieser Stadt.
 Möge nie der Tag erscheinen,
 Wo des rauhen Kriegers Horden
 Dieses stille Thal durchtoben;
 Wo der Himmel,
 Den des Abends sanfte Röthe
 Lieblich malt,
 Von der Dörfer, von der Städte
 Wildem Brande schrecklich strahlt!

Chor.

Holder Friede,
 Süsse Eintracht,

Die het kroost der woestenijen
 Samenvoegt tot maatschappijen,
 En, zijn tenten ingetreden,
 't Heeft gewend aan zachte zeden;
 Die in ieders hart en adren
 Liefde giet voor 't land der Vadren.

K o o r.

Duizend nijvre handen voegen
 Zich te saam in lust en plicht,
 Bij het trouw vereenigd zwoegen,
 'Treedt dan iedre kracht in 't licht;
 In den kring, u voorgeschreven,
 Sterk door vrijheid, liefde en recht,
 Kunt ge blijde en eervol leven,
 Of ge meester zijt of knecht!
 Krans' de held zich met laurieren,
 Zij de palm der wijsheid loon,
 Moog' de kroon den Koning sieren,
 Arbeid is des burgers kroon.

E n k e l e S t e m m e n.

Zoete vrede,
 Lieflijke eendracht,
 Daal nu, straal nu
 Vriendlijk neêr op stad en land!
 Dat geen ruwe legerbende
 Ooit naar 't stille dal zich wende
 En verderf breng en ellende,
 Waar de hemel
 Thans, — in 't blaauw zijne avondglansen
 Schittrend maalt —
 Dan, — den brand van dorp en steden,
 In der vlammen schrift verhaalt.

K o o r.

Zoete vrede,
 Lieflijke eendracht!

Weilet, weilet
Freundlich über dieser Stadt.

Meister.

Nun zerbrecht mir das Gebäude,
Seine Absicht hat's erfüllt,
Dass sich Herz und Auge weide
An dem wohlgelungenen Bild.

Schwingt den Hammer, schwingt,
Bis der Mantel springt!
Wenn die Glock' soll auferstehen,
Muss die Form in Stücken gehen.

Chor.

Der Meister kann die Form zerbrechen
Mit weiser Hand, zur rechten Zeit;
Doch wehe, wenn in Flammenbächen
Das glüh'nde Erz sich selbst befreit!
Blindwüthend mit des Donners Krachen
Zersprengt es das geborst'ne Haus,
Und wie aus offnem Höllenrachen
Speit es Verderben zündend aus;
Wo rohe Kräfte sinnlos walten,
Da kann sich kein Gebild gestalten;
Wenn sich die Völker selbst befreien,
Da kann die Wohlfahrt nicht gedeihn.

Weh, wenn sich in dem Schoos der Städte
Der Feuerzünder still gehäuft,
Das Volk, zerreissend seine Kette,
Zur Eigenhülfe schrecklich greift!
Da zerret an der Glocke Strängen
Der Aufruhr, dass sie heulend schallt,
Und nur geweiht zu Friedensklängen
Die Losung anstimmt zur Gewalt.

Freiheit und Gleichheit! hört man schallen;
Der ruh'ge Bürger greift zur Wehr.
Die Strassen füllen sich, die Hallen,

Daal nu, straal nu
Vriendlijk neêr op stad en land.

De Meester.

Nu het vormsel stuk geslagen!
Zijn bestemming is volbracht;
Oog en harte moog' verdagen
Van het werk, vol kunst en kracht.
Heft den hamer hoog,
Plettert 's mantels boog....
Eer de klok in 't licht kan blinken,
Moet de vorm in stukken zinken.

Koor.

De meester kan den vorm verbreken
Met wijze hand, ter rechter tijd;
Maar wee! wanneer in vuurge beken
Het gloeiend erts zich zelf bevrijdt!
Dan slaat het wild, met dondrend kraken
In blinde woede, 't huis uiteen,
Dan spreidt het, met verzegend blaken,
Verderf en jammer om zich heen.
Geen vruchtbre schepping is te wachten
Uit dollen kamp van ruwe krachten,
En waar het volk zich zelf bevrijdt,
Verderft het zich voor langen tijd.
Wee! als in 't binnenste der steden
De brandstof smeulend zich vergaârt,
En 't volk, te lang, te diep vertreden,
Als eigen rechter grijpt naar 't zwaard!
Dan klemt zich 't oproer aan de strengen
Der klok, nog nooit zoo schril gehoord,
En zij, die 't hart tot God moest brengen,
Zij roept het volk tot roof en moord.
Vrijheid, Gelijkheid, brult de bende,
De vrome burger snelt te weer,
En uit de hollen der ellende

Und Würgerbanden ziehn umher.
 Da werden Weiber zu Hyänen
 Und treiben mit Entsetzen Scherz :
 Noch zuckend, mit des Panthers Zähnen,
 Zerreißen sie des Feindes Herz.
 Nichts Heiliges ist mehr; es lösen
 Sich alle Bande frommer Scheu;
 Der Gute räumt den Platz dem Bösen,
 Und alle Laster walten frei.
 Gefährlich ist's, den Leu zu wecken,
 Verderblich ist des Tigers Zahn;
 Jedoch der schrecklichste der Schrecken
 Das ist der Mensch in seinem Wahn.
 Weh' denen, die dem Ewigblinden
 Des Lichtes Himmelsfackel leihn!
 Sie strahlt ihm nicht, sie kann nur zünden
 Und äschert Städt' und Länder ein.

Meister.

Freude hat mir Gott gegeben!
 Sehet! wie ein goldner Stern
 Aus der Hülse, blank und eben,
 Schält sich der metallne Kern.
 Von dem Helm zum Kranz
 Spielt's, wie Sonnenglanz.
 Auch des Wappens nette Schilder
 Loben den erfahrenen Bilder.
 Herein! herein!
 Gesellen alle, schliesst den Reihen!
 Dass wir die Glocke tausend weihen:
 Concordia soll ihr Name sein.
 Zur Eintracht, zu herzinnigem Vereine
 Versammle sie die liebende Gemeine.

Chor.

Zur Eintracht, zu herzinnigem Vereine
 Versammle sie die liebende Gemeine.

Daalt als stroom 't geboefte neer;
 Dan vliegen, met ontsnoerde vlechten,
 De vrouwen als hyena's rond,
 En sleuren, bij 't Godlastrend vechten,
 Verminkte lijken langs den grond.
 Niets blijft er heilig meer. Vermetel,
 Vertrapt men 't beste in dolle vreugd,
 De vuigste booswicht klimt ten zetel,
 En iedre misdaad heet een deugd.
 De ontwaakte leeuw moog' schriklijk wezen,
 Verderflijk zij des tijgers tand,
 Maar wat het vreeslijkst is te vreezen,
 Dat is der menschen onverstand:
 Wee! wie des blindgeboorne handen
 Een fakkel toebetrouwt op 't pad!
 Niet lichten zal zij hem, maar branden
 En 't onheil zijn van volk en stad.

De Meester.

Vreugde heeft ons God beschoren!
 Zie, gelijk een gouden vrucht
 Wordt zij uit haar schel geboren.
 Komt de kern tot licht en lucht;
 Zie van helm tot krans
 Blinkt ze als zonneglans,
 Wapenschild en lettermerken
 Tuigen van het kunstig werken.
 Welaan, stroomt saam,
 Gezellen! komt van alle zijden;
 Dat wij de klok nu doopend wijden: —
 Concordia zij en blijv' haar naam.
 Tot eendracht, tot het innigst samenstroomen
 Roep' steeds haar stem de liefdevolle vromen

Koor.

Tot eendracht, tot het innigst samenstroomen
 Roep' steeds haar stem de liefdevolle vromen.

Meister.

Und diess sei fortan ihr Beruf,
 Wozu der Meister sie erschuf!
 Hoch über'm niedern Erdenleben
 Soll sie im blauen Himmelszelt
 Die Nachbarinn des Donners schweben
 Und grenzen an die Sternenwelt;
 Soll eine Stimme sein van oben,
 Wie der Gestirne helle Schaar,
 Die ihren Schöpfer wandelnd loben
 Und führen das bekränzte Jahr.
 Nur ewigen und ernsten Dingen
 Sei ihr metallner Mund geweiht,
 Und stündlich mit den schnellen Schwingen
 Berühr' im Fluge sie die Zeit.
 Den Schicksal leihe sie die Zunge;
 Selbst herzlos, ohne Mitgefühl,
 Begleite sie mit ihrem Schwunge
 Des Lebens wechselvolles Spiel.
 Und wie der Klang im Ohr vergehet,
 Der mächtig tönend ihr entschallt,
 So lehre sie, dass nichts bestehet,
 Dass alles Irdische verhallt.

Meister.

Jetzo mit der Kraft des Stranges
 Wiegt die Glock' mir aus der Gruft,
 Dass sie in das Reich des Klanges
 Steige, in die Himmelsluft!
 Ziehet, ziehet, hebt!

Chor.

Sie bewegt sich, schwebt!

.
 Freude dieser Stadt bedeute,
 Friede sei ihr erst Geläute.

D e M e e s t e r.

Die taak dan vervull' zij het meest
 Want daartoe schiep haar 's Meesters geest!
 Hoog boven 't wriemlend menschenleven
 Zal ze, aan den blaauwen hemelboog,
 In 't vuurgebied des donders zweven,
 Bewonderd door der sterren oog;
 Daar trekt zij 't zuchtend hart naar Boven
 Gelijk der hemellichten schaar,
 Die wandlend daar den Schepper loven
 En zweven om 't bekrante jaar. —
 Aan al wat ernst is en verheven
 Zij haar metalen mond gewijld,
 En ieder uur heeft ze aan te geven
 Den snellen polsslag van den tijd.
 Daar zal zij 't lot haar stem verleenen,
 Zelv' zielloos, tolk van vreugd en leed,
 Zal zij haar' reinen klank vereenen
 Met wat ons hart bewegen deed.
 Zij zal, wanneer haar forsche toonen
 Wegsmeltend sterven in de lucht,
 Ons leeren, dat der Aarde zonen
 Eens al wat de Aarde geeft, ontvlucht.

D e M e e s t e r.

Nu met takels haar geheven
 Uit den donkren schoot der aard',
 Moog' ze in 't rijk der toonen zweven,
 Moog' ze streven hemelwaart;
 Trekt nu, mannen!... viert!...

K o o r.

Zij beweegt zich.... zwiert....

 Vreugde doe ze alomme schallen,
 Vrede galm' ze 't eerst van allen!

Bij J. H. en G. VAN HETEREN, Amsterdam, zijn verschenen
Metrische vertalingen, door
J. P. HEIJE.

J. SEB. BACH. Motet: Jesu meine Freude.	Jaargetijden. De Kruiswoorden. Motet.	Davidde Penitente. Hymne. Motet.
BARGIEL. Psalm 13.	HEINZE. *Des Heilands Opstanding.	NICOLAÏ. *Het lied van de Klok.
BEETHOVEN. Machabeën (Christus am Oelberge) Hymnen. (Mis in C.) Phantasie. (met Piano.) Zee stilte enz. Slotkoor 9e Simfonie. Athenes Bouwvallen.	HILLER. Jerusalem verwoest. Lorelei. Gezang der Geesten. o Klaag' om hen.	REINECKE. Belsazar. Geestelijk Avondlied.
J. B. VAN BREE. *Psalm 84. 1)	RICHARD HOL. *Psalm 23. *De blinde Koning.	REINTHALER. Jephtha.
CHERUBINI. Requiem.	LUBECK. *Psalm.	ROMBERG. Klokkenlied.
FRANS COENEN. *Albrecht Beijling. *Psalm 32.	LVOFF. Stabat Mater.	ROSSINI. Stabat Mater.
GADE. Komala. Elfenkoningsdochter. Voorjaarsgroete. Kruisvaarders.	MARCELLO. Psalm C.	RUBINSTEIN. Verloren Paradijs.
GRIMM. Aan de Muziek.	MENDELSSOHN. Paulus. Elias. Lofgezag. Hymne (Sopraan.) Liederen (Alt.) Gebed.	SCHUEERT. Mirjams Zegelzang.
HÄNDEL. Messias. Simson. Israël in Egypte. Josua. Athalia. Judas Maccabaeus. Het Alexander-Feest. Psalm C.	Land a Sion. Psalm 2, 42, 95, 98, 114 en 115. Athalia. Walpurgisnacht. Lorelei.	SCHUMANN. Paradijs en Peri. Pelgrimstocht d. Roos. Advent-lied. Nieuwjaars-lied. Faust (onvertolkt.)
HAYDN. Schepping.	MEIJERBEER. Geestelijke Liederen. MOZART. Requiem.	SCHNEIDER. Laatst Oordeel.
		SPOHR. De laatste Dingen. Babylon's Val. Psalm 128.
		VERHULST. *Psalm 84 en 145.
		VIERLING. Psalm 137.

1) De met * geteekende Werken zijn oorspronkelijk NEDERLANDSCHE.